

Enric GALLÉN; Dan NOSELL

Guimerà i el Premi Nobel. Història d'una candidatura

Lleida: Punctum-Grup d'Estudi de la Literatura del Vuit-cents, 2011.

El llibre escrit pels filòlegs Enric Gallén i Dan Nosell és fruit del procés de recuperació i d'estudi de la figura i l'obra d'Àngel Guimerà reprès amb força l'any 1995 per un bon nombre d'investigadors com a conseqüència de la commemoració del 150è aniversari del seu naixement. En els diversos actes que es van organitzar aquell any, es va constatar la necessitat de disposar d'estudis que permetessin comprendre Guimerà en la seva complexitat, i el llibre *Guimerà i el premi Nobel* contribueix de manera significativa a aquest coneixement.

L'interès i la utilitat d'aquest llibre són innegables, ja que desfà l'embolic històricament reproduït sobre la candidatura de Guimerà al premi Nobel i també perquè permet conèixer els mecanismes interns de funcionament, l'organització i els canvis en la institució sueca, així com la recepció i la valoració de l'obra de Guimerà i de la cultura catalana entre els especialistes i els crítics del nord d'Europa. Els dos grans blocs que conformen el llibre contenen, en primer lloc, l'estudi pròpiament dit de la candidatura de Guimerà fins al 1923 i, en segon lloc, els paratextos que fonamenten les conclusions a les quals arriben els autors. Tant el material de la primera part com l'inclòs en la segona ajuda a completar la recerca sobre la *història* de la candidatura esmentada en el títol.

La suposició, per part de Josep Miracle, que Guimerà havia estat proposat el 1904 per la Reial Acadèmia de Bones Lletres com a candidat al Nobel va generar la teoria segons la qual Echegaray i Mistral, guanyadors aquell any, havien «robat» el premi a l'escriptor català, cosa impossible si es té en compte, com deixen clar Gallén i Nosell des de la introducció del llibre, que la candidatura de Guimerà el 1904 va ser inexistente. Malgrat el reconeixement de l'error per part del mateix Miracle, fins al moment no s'havien aclarit les moltes vicissituds per les quals va passar la repetida candidatura de Guimerà al Nobel de literatura.

De la recerca efectuada pels autors del llibre es desprèn que els anys en què Guimerà va tenir més possibilitats d'obtenir el premi van ser entre el 1907 i el 1911, quan Karl David af Wirsén era president del Comitè Nobel i els romanistes Edvard Lidfors i Göran Björkman eren els corresponsals de la Reial Acadèmia de Bones Lletres que redactaven els informes sobre el candidat proposat des de Catalunya. L'acurada lectura dels documents consultats a l'arxiu de l'Acadèmia Sueca es complementa amb la ressenya d'alguns articles i traduccions de les obres

de Guimerà escrits per Lidforss i Björkman, i amb l'anàlisi d'algunes cartes del mateix Lidforss i de Miret i Sans, Lluís Via, Pere Aldavert, Riera i Bertran, Víctor Balaguer, etc. Tota aquesta informació es recull i s'organitza a partir d'un criteri cronològic que permet construir la *història de la candidatura* de Guimerà i, alhora, conèixer amb detall la interpretació restrictiva i conservadora dels criteris del certamen durant la presidència de Wirsén, així com els problemes d'interpretació que tradicionalment han comportat termes com *idealisme* i *idealitat* recollits en les bases del premi i inclosos en el testament d'Alfred Nobel.

L'anàlisi de la candidatura en aquests anys de presidència de Wirsén mostra com la figura i l'obra de Guimerà van anar prenent solidesa en els cercles literaris europeus gràcies al reconeixement, gràcies als informadors de l'acadèmia sueca, de la trajectòria de l'escriptor català en diferents gèneres literaris i de la seva importància com a puntal de la Renaixença, un aspecte que calia projectar i difondre a l'estranger per mitjà d'unes traduccions encara migrades. Aquest perfil que durant set anys es va anar forjant a l'entorn de la candidatura de Guimerà tampoc no va servir perquè guanyés el Nobel sota la presidència de Harald Hjärne –des del 1912–, durant la qual l'informador de l'acadèmia i l'interlocutor amb la Reial Acadèmia de Bones Lletres va ser Karl August Hagberg. El nou Comitè, igualment conservador, va prendre en especial consideració la moderació i la prudència en les manifestacions artístiques.

Els autors del llibre, novament amb la solidesa i la seguretat conferida pels documents consultats i en part reproduïts, desgranen els elements que van afavorir la fallida de la proposta des del 1912 fins al 1923: la incidència de la guerra mundial i l'opció de premiar autors no relacionats amb debats nacionalistes, la voluntat de guardonar primer les literatures de cultures hegemòniques abans de fer-ho amb les minoritzades, la manca de traduccions diverses de tota l'obra de Guimerà, o la pèrdua progressiva de la seva popularitat. El paper de Hagberg, segons Gallén i Nosell, va ser fonamental en aquest període (1912-1923), ja que el seu oportunisme va afavorir les bones relacions amb els interlocutors catalans, però a l'hora d'emetre les valoracions i de redactar els informes, sempre va tenir més en compte el pes de la cultura castellana i els seus autors que el de la catalana, per una clara qüestió de subordinació.

A la segona part del llibre, es posa a disposició del lector una tria de les cartes, els informes i altres documents que en molts casos són esmentats en l'estudi introductori o en alguna de les moltes notes que l'acompanyen. Aquests materials, recollits a la Biblioteca de Catalunya, a la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, a l'arxiu de la Reial Acadèmia de Bones Lletres, a la Biblioteca Nobel d'Estocolm i en d'altres fons privats de personalitats vinculades al Nobel, són reproduïts en la llengua original, quan es tracta de textos catalans i francesos, o en la traducció catalana feta per Nosell, en el cas dels textos redactats en suec.

Enric Gallén i Dan Nosell continuen demostrant que, quasi vint anys després d'aquell Any Guimerà, encara és possible fer grans aportacions a l'estudi d'aquest escriptor tot i els molt diversos i valuosos treballs de què ja disposem a hores d'ara. És innegable que els dos professors, de la Universitat Pompeu Fabra i de la

Universitat d'Uppsala respectivament, han reeixit en la seva contribució als estudis guimeranians i que, sens dubte, ho han fet amb el rigor i la claredat sempre desitjables en treballs acadèmics d'aquest tipus.

Roger Canadell i Rusiñol
Universitat Oberta de Catalunya